

eveneens van vroeg aanwezige rupsen. Er wordt gemeld dat de verhouding tussen de in nestkasten aanwezige kool- en pimpelmezen nu al 1:3 of zelfs 1:4 bedraagt. Vroeger was de koolmees de dominante soort. De controleurs (25) hebben weer heel wat werk verzet. Zij gingen in 35 terreinen het reilen en zeilen na in 1733 nestkasten. Het muizenaanbod was niet alleen goed in de Eempolders (veldmuis), maar ook in de gebieden waar bosuilen in nestkasten hebben

gebroed. Er waren 27 nestkasten bezet. Helaas is niet vermeld tot welke soorten de aangevoerde muizen behoorden. Vermoedelijk zullen het bosmuizen en rosse woelmuizen zijn geweest.

Beskers, R.E. 2014. Goois Nestkast Onderzoek. Jaarverslag 2014.
Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 230. 42 blz.

Foto: Roelof Molenaar

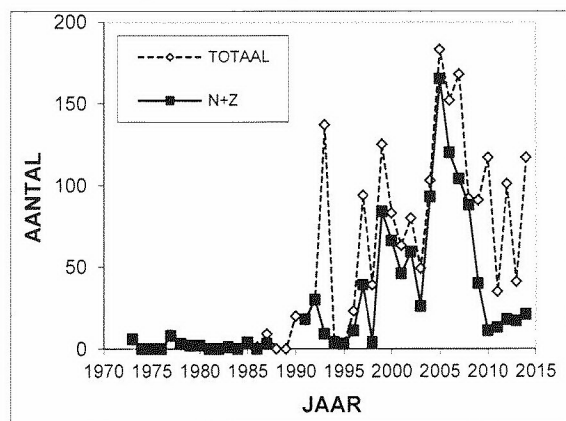
Het voorkomen van de putter in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

In het vorige artikel werd de kneu behandeld. De putter en de kneu zijn twee relatief kleine vinkachtigen. Het zijn vogels die een min of meer vergelijkbaar dieet hebben en die vooral in agrarisch gebied voorkomen. Uit de Eempoldertellingen blijkt dat deze twee soorten totaal verschillend hebben gereageerd op de veranderingen die binnen en buiten het gebied zijn opgetreden. Het is daarom interessant om ook de putter eens nader te bekijken.

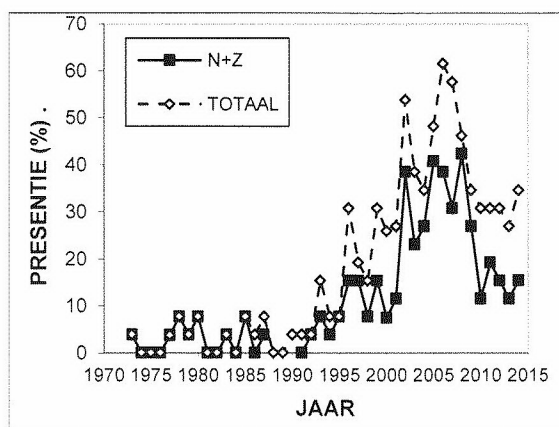

De waargenomen aantallen van de putter staan in figuur 1. Tot 1990 zagen we maar zo nu en dan een paar putters. Na dat jaar worden het er snel meer, al wisselen de aantallen sterk. Dit laatste is het gevolg van het al dan niet waarnemen van grote groepen. Rond 2005 lijkt er een maximum op te treden. Daarna is er sprake van een afname, behalve in het telgebied Oostermeent. De presentie (figuur 2) geeft een vergelijkbaar beeld. De toename van de putter is in overeenstemming met de landelijke trend. Zowel in het broedseizoen als in de winter is de putter volgens de Sovon tellingen sterk toegenomen.

Figuur 1. Totaal aantal getelde putters per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

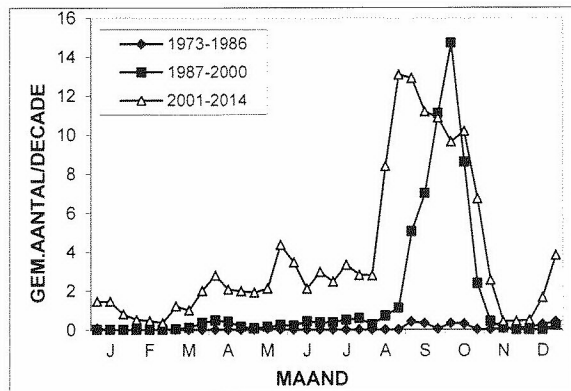
De presentie loopt min of meer parallel aan de totale aantallen, al zijn de schommelingen duidelijk minder. Dit laatste komt door doordat relatief grote groepen bijna geen invloed hebben op de presentie.

Figuur 2. Presentie van de putter per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale presentie.

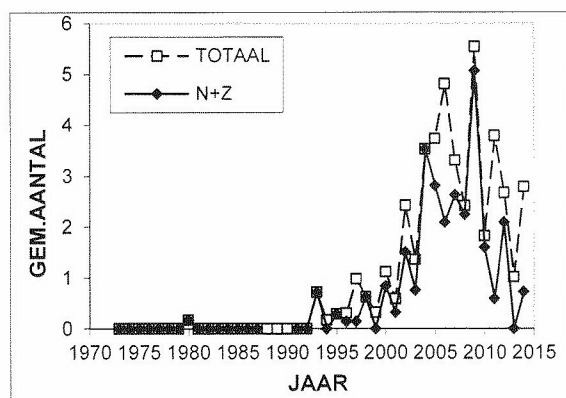
De verdeling over het jaar is te zien in figuur 3. In de eerste jaren na 1990 zagen we de putters vrijwel alleen in de maanden september en oktober, die samenvallen met de herfsttrek. Daarna zijn er vanaf april putters aanwezig. Dit wijst er op dat er in of bij de polders gebroed

wordt. Opvallend voor de laatste periode van veertien jaar is ook de sterke toename van de putter in augustus, die alleen in de Oostermeent blijkt op te treden. Dit is voor de eigenlijke trekperiode, het lijkt er op dat we hier met rondzwervende groepjes te maken hebben.

Figuur 3. Gemiddeld aantal putters per decade voor drie periodes van dertien jaar.

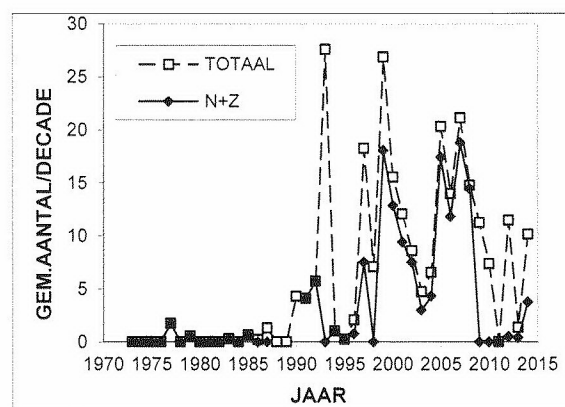
De broedtijd loopt van april tot juli. Om verwarring met de voorjaarstrek te voorkomen bekijken we de periode mei tot en met juli. Ook in mei is er nog wel trek, maar die wordt bijna alleen aan de kust waargenomen. We zien dat er vanaf 1993 waarnemingen zijn in deze periode, maar pas vanaf ongeveer 2000 lopen de aantallen sterk op. Vanaf 2010 is er een sterke daling in de telgebieden Noord en Zuid, maar in de Oostermeent is er sprake van een stijging. De aantallen zijn klein en de relatieve variaties tussen de jaren zijn daardoor groot.

Figuur 4. Gemiddeld aantal getelde putters in de broedtijd (mei-juli) per jaar. De getrokken lijn geeft de

aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

De aantallen in de trektijd nemen al vanaf 1990 toe. De aantallen schommelen omdat er vaak relatief grote groepen gezien werden. Vanaf 2008 stort de trek in Noord en Zuid plotseling in. In de Oostermeent worden de aantallen in deze periode juist groter, maar het totaal neemt toch duidelijk af. Opvallend is in de Oostermeent dat de laatste jaren de aantallen in oktober veel lager zijn terwijl ze in september (en ook in augustus) juist toenemen.

Figuur 5. Gemiddeld aantal getelde putters in de trektijd (september-oktober) per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Als we de wederwaardigheden van de putter vergelijken met die van de kneu, ook een zaadeter van open terrein, zien we grote verschillen. De putter is toegenomen, de kneu juist afgenomen. Nu is dat voor beide soorten ook landelijk het geval, maar met name voor de kneu is het effect veel sterker in de Eempolders. Dit suggereert dat er (ook) een lokale oorzaak voor het verschil is. De kneu zoekt zijn voedsel veel vaker op de grond dan de putter, die bekend is om zijn acrobatische toeren op de pluizen van distels. De opkomst van de putter valt bijna samen met het begin van de landinrichting in de polders. Het lijkt niet onaannemelijk dat bij die landinrichting, waarbij onder andere het polderpeil verlaagd werd, ook de soortverdeling van de onkruiden veranderde. Mogelijk kreeg de putter daardoor meer kans.

Referenties

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J., 2001. Algemene en schaarse Vogels van Nederland. (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht
Linnartz, L, 2002, Putter *Carduelis carduelis* p. 242 in LWVT/SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co., Haarlem